

**ДЕРЖАВНЕ АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ**

Циклічності, як невід'ємної частини економічного розвитку, не уникнула жодна країна. Циклічність пов'язана із проблемою вичерпності ресурсів, факторів розвитку (капіталу, робочої сили). Тобто, в процесі циклічності постає питання визначення нового потенційного рівня стану економіки. Однією з фаз циклу є криза, яку багато науковців розглядають як переломний момент у науково-технічному, соціальному, економічному розвитку, що спонукає економіку до трансформації у нову якість. А саме, криза сприяє розвитку нових поколінь техніки, створенню нової продукції, примушує підвищувати кваліфікацію працюючих. Тому криза, як фаза циклу, носить прогресивний характер, виступає необхідним етапом до чергового економічного зростання, закінчується, як правило, оновленням економіки.

Українська економіка суттєво відчуває внутрішні та зовнішні загрози, до яких можна віднести: енергетичну залежність за умов високої енергомісткості економіки; зростання тіньової економіки (за різними оцінками її частка становить 35—55 % офіційного ВВП); недосконалу структуру економіки (переважають базові галузі, орієнтовані на експорт; тому на стан економіки країни відчутно впливають світові економічні коливання); нестабільність фінансової системи (зовнішні та внутрішні борги, збитки банків, фінансова залежність від кредиторів, що посилює дефіцит кредитних ресурсів); значне розшарування суспільства, зростання економічної нерівності; застарілість основних засобів, особливо в енергетиці та інфраструктурних галузях (зношеність основних засобів становить 40—50 %) [3].

Як показав світовий досвід, особливо під час «Великої депресії» 1929—1933 рр., ринкова економіка неспроможна вийти з кризи тільки застосовуючи механізми саморегулювання. В кризові періоди суттєво посилюється державне управління. Прикладом рішучого втручання держави в економічні процеси став «новий курс» Ф. Рузвельта в США. Потрібна цілеспрямована державна антикризова політика, підкріплена ресурсами, щодо розвитку фундаментальних досліджень, розробці та застосуванню нових поколінь техніки, формуванню нових галузей.

До основних методів державного управління економіки належать: фінансова, монетарна, науково-технічна, амортизаційна, промислова політики. Зазначимо, що державне антикризове управління національною економікою має на меті не тільки прискорення виходу з кризи, а й запобігання кризових явищ.

Отже, державне антикризове управління економікою слід диференціювати як: передкризове (з метою запобігання кризи); управління в умовах кризи (з метою збереження керованості економічної системи); управління процесами виходу з кризи. Саме тому, антикризове управління повинно здійснюватись не тільки під час кризи, а й у період передкризового стану з метою недопущення глибоких спадів в економіці.

Вихід з кризового стану передбачає приборкання інфляції та припинення падіння виробництва. Більш значними є антиінфляційні заходи, тому що від них залежить інноваційно-інвестиційна активність, яка, в свою чергу, забезпечує відродження виробництва.

Найефективнішими у короткостроковому періоді є антикризові заходи фінансової та монетарної політики. Інструменти фінансової політики краще стимулюють економічне зростання, а монетарної — краще регулюють темпи інфляції.

У короткостроковому періоді необхідно вирішувати завдання фінансової стабілізації, спрямованої на зниження інфляції. Така стабілізація здійснюється на основі як регулювання грошової маси, так і регулювання валютного курсу і включає скорочення бюджетного дефіциту, зменшення пропозиції грошей, зменшення обсягів кредитування комерційних банків національним банком через регулювання рівня облікової ставки, пряме регулювання цін.

Основними напрямками фінансового регулювання економіки є такі: зменшення податкового тиску (прикладом цього може бути політика 80-х років Р. Рейгана в США, коли було запроваджено податкові стимули); стимулювання інноваційного оновлення економіки, енерго- та ресурсозбереження; стимулювання малого підприємництва; диференціація та адресність соціальних виплат [2].

Зазначені монетарні та фінансові заходи сприятимуть стабілізації національної економіки. Проте, слід пам'ятати, що у довгостроковому періоді такі заходи можуть призвести до небажаних наслідків. За умов уповільнення НТП монетарне та фінансове регулювання не в змозі змінити потенційні можливості економіки у довгостроковому періоді.

Необхідними є також системні зміни-інституціональні перетворення; структурна перебудова економіки, її переорієнтація на кінцевий продукт, структурні реформи, які могли б стати чутте-

вим поштовхом до економічної динаміки. Це довгострокові завдання, які потребують поступових, поетапних перетворень (градуалізм).

Необхідно також розробити чітку систему критеріїв оцінки ефективності антикризового державного управління економікою. До таких критеріїв можуть належати швидкість приросту ВВП, темпи інфляції, динаміка інвестицій, показники інноваційної діяльності, монетарні показники тощо.

Література

1. *В. Василенко*. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. — 2 вид. — К., 2005. — 507 с.
2. *А. Гальчинський* // Дзеркало тижня. — № 37. — 2006. — С. 8.
3. *Д. Губенко*. Слабкі місця // Тиждень. — № 35. — 2009. — С. 26—27.
4. *С. Смерека*. Теоретико-методологічні засади антикризового управління розвитку сфери послуг // Економічний простір. — № 19. — 2008. — С. 71—81.

УДК 338

В. В. Радченко

ПРОБЛЕМА ПРІОРИТЕТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ЩОДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА ВИХОДУ ЕКОНОМІКИ З КРИЗОВОГО СТАНУ

Вихід України зі світової економічної кризи, яка розпочалася ще у 2008 р. і поширилася на українську економіку, передбачає обґрунтування відповідних пріоритетів економічної (управлінської) діяльності держави. Для цього, безумовно, потрібно скористатися світовим досвідом антикризової діяльності держави. Однак для України такі дії є лише першим кроком. Необхідним в наших умовах є глибоке дослідження власних особливостей та власних проблем розвитку. Першочерговим з них, на нашу думку, є ті, які найповніше узагальнюють характер трансформаційних перетворень, стан української економіки та її місце у світовому господарстві, соціальне становище населення.

1. В Україні ще не звершенні трансформаційні перетворення, а тому й не відпрацьовані економічні методи регулювання економіки подібно тому, як це ми спостерігаємо у розвинутих країнах з ринковою економікою.